

Na osnovu čl. 13. i 52. Samoupravnog sporazuma o udruživanju u Savez društava psihologa SR Srbije i Etičkog kodeksa psihologa SFRJ,

Predsedništvo Saveza društava psihologa SR Srbije na svojoj redovnoj sednici od 27. februara 1988. godine donosi

PRAVILNIK

O IZRADI I KORIŠĆENJU PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Pravilnik o izradi i korišćenju psiholoških mernih instrumenata (u daljem tekstu: Pravilnik) reguliše pravila i uslove u vezi izrade, izdavanja, prodaje, upotrebe, čuvanja i uništavanja ili rashodovanja psiholoških mernih instrumenata, upotrebe i čuvanja dokumentacije o ispitanicima, kao i odgovornost izdavača i psihologa u slučaju nepridržavanja uslova i pravila utvrđenih ovim Pravilnikom.

II. USLOVI IZRADE I IZDAVANJA PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA I PRIRUČNIKA

Član 2.

Savez društava psihologa SR Srbije (u daljem tekstu: Savez) je ovlašćena organizacija za izradu i izdavanje psiholoških mernih instrumenata.

Savez može ovlastiti i drugu instituciju odnosno ustanovu da vrši izradu i izdavanje psiholoških mernih instrumenata ukoliko se obezbede svi uslovi utvrđeni ovim Pravilnikom.

Izdavanje bez ovlašćenja Saveza i preštampanje psiholoških mernih instrumenata za internu upotrebu je zabranjeno. Izuzetak se može učiniti samo u slučaju da se radi o psihološkim mernim instrumentima koji nisu službeno usvojeni i odobreni, a koriste se u svrhu istraživanja ili adaptacije instrumenta.

Član 3.

Izrada psiholoških mernih instrumenata, odnosno adaptacija, revizija i standardizacija može se vršiti samo prema usvojenim standardima za psihološke merne instrumente koji su utvrđeni u priručniku "Informacijski standardi za psihološke merne instrumente i priručnik", dr Anđelka Krkovića, a koji je izdalo Društvo psihologa SR Srbije, Centar za psihološke merne instrumente, Beograd 1974. godine.

Izrada priručnika za upotrebu psiholoških mernih instrumenata vrši se prema standardima za izradu priručnika koji su utvrđeni u priručniku iz stava 1.

Član 4.

Izdavač je obavezan da za svaki psihološki merni instrument i priručnik pre izdavanja obezbedi recenziju prema usvojenim standardima i to od kompetentnih stručnjaka za datu oblast i da je objavi u stručnom, društveno prizatom glasilu.

Član 5.

Izdavač može da vrši prodaju psiholoških mernih instrumenata samo ako je obezbedio i odgovarajući priručnik sa normama na našoj populaciji.

Član 6.

Nije dozvoljeno izdavanje samo prevoda stranog psihološkog mernog instrumenta, već je izdavač dužan da prethodno izvrši njegovu adaptaciju i reviziju.

Član 7.

Savez je dužan da povremeno, prema ukazanoj potrebi, vrši reviziju normi i da o tome obaveštava svoje članove, koji su nakon obaveštenja obavezni da ih se pridržavaju.

Član 8.

Izdavač je dužan da otkup prava publikovanja i prodaje psihološkog mernog instrumenta i pripadajućeg priručnika obavezno vrši putem ugovora, a u skladu sa Zakonom o autorskom pravu.

III. USLOVI PRODAJE PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA

Član 9.

Psihološke merne instrumente Savez, odnosno ovlašćena ustanova ili institucija može da prodaje isključivo diplomiranom psihologu, koji je prethodno dužan da se adekvatno osposobi za njihovu primenu i interpretaciju.

Savez određuje za koje je merne instrumente neophodno obučavanje na seminaru, koji u tu svrhu organizuje Savez, ili samostalno proučavanjem literature uz proveru u Savezu, a za koje se merne instrumente psiholog može sam obučiti.

Član 10.

Radi obezbeđenja da kupac bude isključivo diplomirani psiholog (u daljem tekstu: psiholog) propisuje se da se prilikom naručivanja psiholoških mernih instrumenata moraju predložiti pismeni dokazi o postojanju, odnosno obezbeđenju neophodnih uslova za njihovo korišćenje.

Pismeni dokazi se sastoje u sledećem:

- psiholog je dužan da na propisanom obrascu prilikom svake porudžbine psiholoških mernih instrumenata dostavi o sebi sledeće podatke: ime i prezime, naziv radnog mesta i organizacije u kojoj je zaposlen (u slučaju da nije zaposlen taj podatak ne daje), mesto i datum diplomiranja i broj diplome, kao i izjavu da će se u svom radu pridržavati Etičkog kodeksa psihologa SFRJ, a posebno načela profesionalnog čuvanja podataka i korišćenja psiholoških mernih instrumenata;

- ovlašćeno lice u organizaciji udruženog rada ili drugoj instituciji gde psiholog radi (ovo je potrebno samo za zaposlene psihologe) dužno je da overi ovaj obrazac čime tvrdi i postojanje radnih uslova za ispravno korišćenje psiholoških mernih instrumenata i za njihovo bezbedno čuvanje, kao i psiholoških podataka koji se dobijaju na ovaj način;

- potvrdu svojih podataka nezaposleni psiholog vrši na osnovu fotokopije diplome ili fotokopije uverenja o diplomiranju.

IV. UPOTREBA PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA

Član 11.

Psiholog je samostalan i nezavisan u izboru metoda i tehnika, ali samo onih koje su naučno-kritički verifikovane.

Član 12.

Prilikom psihološkog ispitivanja u svrhu donošenja odluke psiholog koristi i primenjuje isključivo one psihološke merne instrumente koji su razvijeni i primenjeni u našoj zemlji na odgovarajućoj populaciji ispitanika, pri čemu se podrazumeva i mogućnost domaće adaptacije, revizije i standardizacije psiholoških mernih instrumenata stranog porekla.

U svakodnevnoj praksi psiholog koristi merne instrumente i psihološke tehnike koji su službeno usvojeni i odobreni za upotrebu od strane Saveza.

Član 13.

Psihološki merni instrumenti koji nisu službeno usvojeni i odobreni mogu se koristiti samo u svrhu istraživanja i adaptacije tog instrumenta.

Član 14.

Psihološko ispitivanje u svrhu donošenja odluke može se ponoviti (izvršiti retest) tek nakon isteka šest meseci istim testovima zbog mogućnosti uticaja zapamćivanja na postignute rezultate.

Ukoliko se raspolaže paralelnim testovima psihološko ispitivanje se može ponoviti i ranije.

Član 15.

Prilikom izbora testova, kao i drugih srodnih instrumenata za korišćenje i primenu i prilikom ocenjivanja i interpretacije rezultata psiholog će se pridržavati pravila i standarda utvrđenih u priručniku iz člana 3. stav 1. ovog pravilnika.

Član 16.

Psiholog je obavezan da se pre korišćenja novih psiholoških mernih instrumenata i tehnika odluči za njihovu samostalnu primenu i da ovlada odgovarajućim znanjima, ako za to ima potrebe, kako bi bio u stanju da pravilno interpretira dobijene rezultate.

Član 17.

Psiholog je dužan da prilikom primene psiholoških mernih instrumenata vodi računa da budu obezbeđeni takvi uslovi koji će omogućiti ispitanicima da postignu optimalne rezultate, a to znači da će biti osigurani osnovni uslovi u pogledu osvetljenja, temperature, odsustva buke i različitih drugih smetnji koje se mogu javiti u prostoriji za rad, kao i da će ispitanici biti primljeni u određeno vreme, a odnos psihologa prema ispitanicima dobronameran i podstičući. Takođe je od bitnog značaja da psiholog utvrdi da li je ispitanik odmoran.

Član 18.

Psiholog neće prihvatiti zahteve za primenu psiholoških mernih instrumenata ako su uslovi za rad u bitnoj suprotnosti sa onima koji su minimalno neophodni za normalan rad na tim poslovima.

Član 19.

Psihološko testiranje, bilo individualno, bilo grupno, bez obzira na ustaljenost uslova testiranja može da vrši samo psiholog.

Član 20.

Psihološka istraživanja, koja se vrše na pojedincu, dozvoljena su samo ako su naučno opravdana, ako su ispitanici dobrovoljno dali pristanak, ako je ispitanicima objašnjen značaj istraživanja i mogućih posledica i ako su preduzete sve mere predostrožnosti i zaštite njegovog psihičkog integriteta.

V. ČUVANJE PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA I DOKUMENTACIJE O ISPITANICIMA I UPOTREBA DOKUMENTACIJE

Član 21.

Psiholog je odgovoran za čuvanje profesionalne tajne i diskreciju u odnosu na podatke o pojedincima sa kojima službeno dolazi u dodir, uključujući i decu.

Član 22.

Psiholog je dužan da se na radnom mestu i van njega bori da se lica koja nisu osposobljena (lica van struke) koriste psihološkim mernim instrumentima i to ličnim zalaganjem i putem prijavljivanja takvih slučajeva teritorijalnom društvu psihologa koje će samo ili uz pomoć Saveza preduzeti mere da to spreči.

Psiholog sme ustupati na korišćenje psihološke merne instrumente, za koje je zadužen, samo drugom psihologu.

Član 23.

U organizacijama i zajednicama koje sprovode ispitivanje psihološkim mernim instrumentima neophodno je da psiholog bude zadužen svim psihološkim mernim instrumentima i pripadajućim priručnicima, priborom, opremom i registrovanim rezultatima, kao i dokumentacijom o ispitanicima. Istovremeno on je i odgovorno lice za sve prethodno pobrojane materijale.

Član 24.

Psihološku dokumentaciju (rezultate ispitivanja) mogu da koriste samo psiholozi, a nalaze i mišljenja i lica srodnih struka uz obavezu da uvažavaju etička načela o očuvanju ispitanikove koristi, odnosno njegovog psihofizičkog integriteta.

Član 25.

Dosije o ispitaniku čuva se u posebnim prostorijama ili oramarima koje isključivo koristi psiholog, a koji su osigurani od nestajanja, vlage, oštećenja i korišćenja od drugih lica.

Član 26.

Pojedinačni rezultati ispitanika koji se prikupljaju u istraživačke svrhe uništavaju se spaljivanjem u prisustvu komisije čiji je član obavezno psiholog.

Član 27.

Ako zahtevi društvenih institucija i pojedinaca u odnosu na korišćenje podataka o pojedincima, ili u odnosu na psihološki rad dolaze u suprotnost sa načelima etike psihologa, psiholog je dužan da takav rad odbije i da po potrebi zatraži pomoć svog teritorijalnog društva ili Saveza.

Član 28.

Prilikom napuštanja organizacije udruženog rada ili druge institucije (ukoliko nema drugog psihologa) psiholog je dužan da Savezu i svom teritorijalnom društvu dostavi spisak psiholoških mernih instrumenata i ostale dokumentacije overen od ovlašćenog lica u organizaciji, koje garantuje obezbeđenje sigurnog i adekvatnog skladištenja i čuvanja navedenog materijala u organizaciji, a što podrazumeva da materijal bude komisijski inventarisan i zapečaćen, kao i da bude određeno lice koje brine da ne dođe do zloupotrebe materijala.

Član 29.

Novi psiholog je dužan da komisijski izvrši inventarisanje uskladištenog materijala prema spisku i da o zatečenom stanju obavesti svoje teritorijalno društvo i Savez.

Član 30.

Ako organizacija ne zaposli drugog psihologa na upražnjeno radno mesto u roku od godinu dana ili zaposli lice drugog stručnog profila, psiholog koji je prethodno radio u toj organizaciji ili ustanovi ili drugi psiholog, koji o tom ima saznanja, dužan je da o tome obavesti Savez, kao i regionalno društvo psihologa kako bi se zajednički preduzele mere za sprečavanje korišćenja psiholoških mernih instrumenata i psihološke dokumentacije od strane nestručnih lica.

VI. UNIŠTAVANJE ILI RASHODOVANJE PSIHOLOŠKIH MERNIH INSTRUMENATA

Član 31.

Oštećeni i neupotrebljivi psihološki merni instrumenti moraju se uništiti na adekvatan način kako bi u potpunosti bila sačuvana tajnost sadržaja, odnosno njihove upotrebe kada se radi o psihološkim aparatima.

Rashodovanje i uništavanje psiholoških mernih instrumenata obavezno se vrši komisijski, a psiholog je obavezno član ove komisije.

VII. ODGOVORNOST

Član 32.

Zloupotreba psiholoških mernih instrumenata od strane psihologa predstavlja povredu etičkog kodeksa.

Zloupotreba psiholoških mernih instrumenata u organizaciji korisnika odnosno izdavača od strane nestručnih lica predstavlja težu povredu radne obaveze ovlašćenog lica koje garantuje obezbeđenje odgovarajućih uslova, čuvanja i korišćenja psiholoških mernih instrumenata, te je obaveza kako izdavača tako i organizacije korisnika da svojim samoupravnim opštim aktom normiraju ovu zloupotrebu. Na isti način treba da bude normirana i zloupotreba psiholoških mernih instrumenata od strane psihologa.

Član 33.

Psiholog koji ne postupi u skladu sa ovim Pravilnikom predaje se Sudu časti, a dok Sud časti ne donese odluku uskraćuje mu se mogućnost nabavke novih psiholoških mernih instrumenata u Savezu. Takođe je Savez dužan da o pokrenutom postupku obavesti i druge ustanove koje se bave izradom i prodajom psiholoških mernih instrumenata u Jugoslaviji.

Član 34.

Protiv institucije koju Savez ovlasti za izradu i izdavanje psiholoških mernih instrumenata, a u slučaju nepridržavanja odredaba ovog pravilnika, Savez odmah po utvrđenom slučaju oduzima ovlašćenje i preko redovnog suda traži naknadu štete.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 35.

Članovi 12. i 13. primenjivaće se u potpunosti kada Savez stvori uslove za njihovo poštovanje, a najkasnije u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika i od tog momenta za nepridržavanje pravila propisanih ovim članovima psiholog snosi odgovornost.

Član 36.

Pravilnik se donosi na sednici Predsedništva nakon javne rasprave na Skupštini Saveza ili na skupštinama društava psihologa udruženih u Savez.

Izmene i dopune Pravilnika vrše se na način koji je propisan za donošenje Pravilnika, a inicijativu za izmenu može podneti svaki redovan član Saveza.

Član 37.

Pravilnik stupa na snagu 8. dana nakon objavljivanja.

Predsednik Predsedništva
Saveza društava psihologa SR Srbije

mr **Tomislav Đurić**, s. r.

Interna napomena: "Službeni glasnik SRS", od 26. marta 1988. god. str. 753 - 756 --- Broj 11.

Pravilnik je stupio na snagu 3. aprila 1988. godine